

Pregled strokovnih člankov

Criminologie, Montréal, leto 2008, št. 1:

Carbonneau, R.: Klinična kriminologija in biomedicinske znanosti (Ob koncu 20. stoletja je doživela klinična kriminologija pomembne spremembe v razumevanju prestopniškega vedenja. K temu sta v veliki meri prispevali nevrologija in genetika. Zlasti pomembna je bila ugotovitev, da se začne kriminalna kariera že pri otrocih in je zato mogoča zgodnja kriminalna prognoza ter uporaba preprečevalnih ukrepov v družini, šoli in širšem okolju. Zadnje desetletje preteklega stoletja pa so zaznamovale ugotovitve o povezavi prestopništva z duševnimi boleznimi in motnjami osebnosti, ki se kažejo v protidružbenem vedenju, zlorabi alkohola in drog, agresivnosti itd. V Kanadi je polovica zapornikov duševno bolnih, tretjina pa se jih je že zdravila zaradi duševnih bolezni. Nevrološke raziskave so ugotovile tesno povezavo med geni, možgani in vedenjem. Ponovno je priznan vpliv genetike na človekovo vedenje.) – Dufresne, M., Robert, D.: Vpliv »DNK-resnice« na kanadsko kazensko pravo (Resnica o DNK je nenadoma postala simbol »nezmotljive sodbe«, s tem pa osnova sodobne »znanstvene« policije. Od začetka leta 2000 ima Kanada banko DNK za vse kriminalce. Po splošnem prepričanju je odkritje DNK prispevalo k iskanju resnice o storilcu kaznivga dejanja in s tem povečalo zaupanje v pravičnost kazenskega pravosodja. Potencialni storilci kaznivih dejanj pa seveda vedo, kako se izogniti puščanju genetskih sledov na kraju zločina.) – Mulone, M., Dupont, B.: Zasebna varnost (V zadnjem času doživlja zasebna varnost hiter vzpon, zmanjšuje pa se vloga državne policije. Vprašanje je, koliko razvoj zasebnih varnostnih služb vpliva na varstvo pravic v demokratični družbi. Kanada je 2006. leta sprejela nov zakon, ki podpira razvoj zasebnega varstva na vseh področjih življenja. Odločilno vprašanje je, ali imata državno in zasebno varstvo isti objekt varstva ali pa so objekti varstva že v temelju različni.) – Brodeur, J.-P.: »Visoka« (politična) in »nizka« (kriminalna) policija (Razlikovanje med »visoko« politično in navadno »nizko« kriminalno policijo se je začelo po terorističnem napadu 11. septembra 2001 v ZDA. Prej se je preučevalo zlasti delovanje »nizke« policije, zanemareno pa je bilo delovanje »visoke« policije, ki skrbi za nacionalno varnost znotraj in zunaj meja države. Vsaka od njiju ima svoje delovno področje, čeprav v praksi pogosto prihaja do integracije med policijama. Ta integracija se je začela po padcu berlinskega zidu 1989. leta in še bolj po terorističnem napadu 11. septembra, ko so države združile vse policijske sile za enoten boj z mednarodnim terorizmom, organizirano kriminaliteto itd. V večini držav je kriminalna policija simbol zakona in pravičnosti, zato daje ljudem občutek varnosti, medtem ko »visoka« policija deluje tajno in vzbuja pri ljudeh strah.) – Bertrand, M.-A.: Razvoj kanadske kriminologije (Oddelek za kriminologijo Univerze v Montréalu je bil ustanovljen 1959. leta in že 50 let izobražuje kriminologe ter izvaja kriminološko raziskovanje. V Montréalu so ponosni zlasti na to, da so bile

številne ugotovitve kriminoloških raziskav zelo hitro sprejete v zakonodajo in prakso. Pri tem je zanimivo, da so vse liberalne vlade podpirale kriminološko raziskovanje, konservativne vlade pa so takoj ukinile finančno podporo inštitutu. Kanadska kriminologija se že nekaj časa postopoma preusmerja v novo znanost »semiologijo« (grško »semia« pomeni trpljenje, bolečino), ki ne zajema samo žrtev kriminala, temveč vse ljudi, ki trpijo in so prikrajšani za normalne življenjske razmere. »Semiologija« bo znanost 21. stoletja.)

Criminologie, Montréal, leto 2008, št. 2:

Langlois, S.-L.: Značilnosti in razvoj terorizma iz verskih motivov v Kanadi po 1973. letu (V kriminologiji in sociologiji štejeta religija in religijska praksa kot dejavnika pozitivne socializacije, družbenega nadzora in družbeno prilagojenega vedenja. Vendar pa to velja le v sorazmerno homogenih družbah in za vodilne religije, ki so socialno, kulturno in politično »vgrajene« v družbo. V teh družbah se religijska morala pogosto zlorablja za ohranitev dominantne družbene politike, kar pa škoduje normalnemu družbenemu razvoju. Ne glede na namene, za katere se uporablja, ostaja religija sredstvo nadzora in normalizacije vedenja vernikov. V zadnjih letih pa se množi kriminološka literatura o škodljivih dejavnostih različnih verskih sekt oziroma »novih« religij, tako navajajo uboje iz verskih pobud, individualne ali skupinske samomore pripadnikov verskih sekt, družinsko nasilje, spolne zlorabe otrok, itd. Številne države zato skrbno nadzorujejo vso dejavnost verskih sekt. Posledica verskega fanatizma je zlasti terorizem vseh oblik in »boj za božje cilje«.) – Mine, B.: Verske sekte kot objekt sodobne belgijske politike (Po francoskem zgledu se v zadnjem času tudi v Belgiji ukvarjajo s problemom, kako preprečiti škodljivo delovanje številnih verskih sekt, ki se kaže v množičnih samomorih njihovih pripadnikov, pa tudi v ubojih. Ker so številne verske sekte postale tudi politični objekt, mora država uvesti nadzor nad celotnim njihovim delovanjem. V Belgiji se je začel boj z verskimi sektami 1975. leta, ko je sodišče obsodilo »papeža in papežinjo« sekte »Tri sveta srca«. Posledica te obsodbe je bila ustanovitev prve civilne organizacije za pomoč žrtvam verskih sekt in »prodajalcev bogov«. Svet Evrope je 1984. leta sprejel Resolucijo o skupnem boju proti kršitvam verske svobode, ker so številne verske sekte nagovarjale zlasti otroke in mladino.) – Macone, Ch.: Francoski ukrepi proti delovanju verskih sekt (Doslej so verske sekte v Franciji zakriville številne umore, spolne zlorabe, ugrabitve, prostitucijo, mučenje, telesne poškodbe ter množične samomore svojih pripadnikov. Boj zoper verske sekte je usmerjen samo na njihovo odklonsko delovanje in na različne »mentalne manipulacije«, saj mora država varovati demokratična načela in versko svobodo vseh ljudi.) – Pelland, M.-A., Casoni, D.: Odzivi poligamnih mormonov na državno zakonodajo

(Mormoni so bili za ZDA problematični že od ustanovitve religije »Cerkev Jezusa Kristusa svetih iz poslednjih dni« leta 1830. Leta 1904 se je religija razdelila na skupino, ki je živela po družbenih normah, in na »fundamentaliste«, ki so vstrajali na poligamiji kot izvirnem temelju mormonske religije. Značilnost pripadnikov te religije je trgovina z deklicami, ugrabitve, prodaja, telesno in spolno nasilje, ženske pa so prisiljene živeti v suženjskem razmerju. V kanadskih časopisih je bilo po letu 1990 400 zapisov in poročil o nezakoniti poligamiji ter trgovini z mladimi ženskami. Ženskam, ki morajo živeti v prisilni poligamni zakonski zvezi, so kršene temeljne človekove pravice.) – Lavergne, C. idr.: Nasilje med zakonci in nad otroki v Kanadi (Socialne službe se nenehno borijo proti družinskemu nasilju. Raziskave potrjujejo povezavo med nasiljem med zakonci in nasiljem nad otroki v takih družinah. V Kanadi živi v nasilnih razmerah 30 – 60 % družin. Za trpinčenje otrok se starše kaznuje in se jim odvzame otrok.) – Carnis, L.: Avtomatski nadzor hitrosti na cestah v Avstraliji (Avtomatski nadzor hitrosti je najboljšo sredstvo za zmanjšanje števila žrtev v cestnem prometu. Ta tehnika omogoča odkrivanje kršiteljev, kar prispeva k večjemu številu kaznovanih voznikov. Odkar je Avstralija 1980. leta uvedla avtomatski nadzor hitrosti, se je občutno zmanjšalo število hudih prometnih nesreč in smrtnih žrtev. Učinkovit nadzor hitrosti je možen samo ob upoštevanju načela »4 K«, kar pomeni: »kontrola, kooperacija, komunikacija in kontinuiteta«.)

Revue pénitentiaire et de droit pénal, Paris, leto 2008, št. 4:

Varinard, A.: Reforma francoskega mladoletniškega kazenskega prava (V Franciji še vedno velja kazenskoppravna ureditev za mladoletne prestopnike iz leta 1945, zato se že nekaj let pripravlja temeljita reforma tega prava. Komisija strokovnjakov je pripravila 70 predlogov za spremembe, med katerimi so najpomembnejše: večja preglednost mladoletniškega kazenskega prava, saj so sedaj pravne določbe vključene v številne druge zakone; prizadevanje za nove odzive na mladoletniško prestopništvo, ki bodo prilagojeni sodobnemu času in družbenim razmeram; natančna meja med kazenskoppravnimi, socialnovarstvenimi in (pre)vzgojnimi ukrepi za zaščito otrok in mladoletnikov; družba se mora ustrezno odzvati na vsako kršitev kazenskega prava, odziv pa ima lahko kazenskoppravni ali socialnovarstveni značaj; pred vsakim odzivom na neustrezno vedenje otroka ali mladoletnika je treba natančno preučiti osebnost otroka in okolje v katerem živi; sedanjo mejo kazenske odgovornosti otrok je treba pomakniti s 13 let na 14 let; starši mladoletnih prestopnikov morajo dobiti pomembnejšo vlogo v sodnem obravnavanju njihovih otrok; v kazenski postopek je treba pritegniti žrtve kaznivih dejanj mladoletnikov.) – Tracol, X.: Praksa Mednarodnega kazenske-

ga sodišča za nekdanjo Jugoslavijo pri zbiranju, zavarovanju in uporabi dokazov (V nasprotju s številnimi državami Evrope Mednarodno kazensko sodišče ne pozna preiskovalnega sodnika in preiskave, postopek obtožbe se zaključuje z vložitvijo obtožnice in določitvijo datuma glavne obravnave. Tožilec sam predlaga, zbira in izvaja dokaze, zaslišuje obdolženca, žrtve in priče ter zastopa obtožnico. Vse države so dolžne tožilcu pomagati. Glede zanesljivosti in neodvisnosti izvedencev pa je vsa presoja v rokah sodišča, pri tem sodišče lahko oceni, da je izvedenec neodvisen in zanesljiv, pa vseeno njegovo pričanje za sodišče ni sprejemljivo.) – Jacopin, S.: Nove kazenske sankcije ali samo nova nadomestila za zaporno kazen (V Franciji so kazenske sankcije doživele številne spremembe po 1983. letu: uvedeni sta bili nadomestila dela v korist skupnosti in dnevne denarne kazni, kasneje pa še elektronski nadzor, prepoved opravljanja poklica, skrajšanje zaporne kazni, povračilo škode žrtvi. Med nadomestili je treba ločevati tista, ki se izrekajo pred storitvijo kaznivega dejanja (*»ante-delictum«*, varnostni ukrepi, ki naj preprečijo povratek, preklic pogojne obsodbe, sodni nadzor, pripor in nadomestila za pripor) in tista, ki se izrekajo po obsodbi (*»post-delictum«*, družbeni in pravni nadzor nad storilci spolnih kaznivih dejanj, ki lahko traja najdalj 10 let po prestani zaporni kazni, nacionalni seznam genetskih odtisov DNK, nacionalni seznam spolnih prestopnikov, antihormonski tretman s kemično kastracijo, sodni nadzor nad pogojno obsojenimi prestopniki in nad nevarnimi povratniki, mobilni elektronski nadzor.) – Leclere, A.-S.: Boj z otroško računalniško pornografijo v Franciji (V Franciji se zadnja leta poglobljeno ukvarjajo z varstvom otrok in mladoletnikov, ki so storilci prestopkov ali žrtve kriminalitete. Kazenski zakonik določa tri kazniva dejanja, s katerimi štiti otroke: spolni odnosi z otroki do 15 leta starosti, otroška prostitucija in otroška pornografija. Otrokom je zlasti nevarna računalniška pornografija in pedofilija. Francija je zadnja leta postrojila kazni za računalniške goljufije, računalniške tatvine in prenašanje posnetkov telesnega in spolnega nasilja prek interneta.) – Boccon-Gibod, D.: Francoska zakonodaja o izvrševanju kazenskih sankcij (Čeprav mora državna uprava za izvrševanje kazenskih sankcij skrbeti za izvrševanje vseh kazenskih sankcij, namenja največ pozornosti zaporni kazni. Zapor je tarča številnih kritik, ki pa so manj usmerjene na penološke delavce, bolj pa na objektivne družbene pogoje. Posledice so prenaseljenost zaporov, povečanje samomorov in slabša priprava obsojencev za življenje po prestani kazni. Tudi pospešena privatizacija zaporov ne rešuje nakopičenih problemov, zato se govori, da se novi zapori gradijo z namenom, »da se čimrež napolnijo«. Francija si prizadeva za novo zakonodajo o izvrševanju kazenskih sankcij v skladu z Evropskimi zaporskimi pravili iz 2006. leta.) – Giacopelli, M.: Zapornik kot državljan (Evropska zaporska pravila iz leta 2006 določajo, »da imajo obsojenci vse pravice kot ostali državljanji, omeji jo se jim samo tiste pravice, ki niso združljive z odvzemom

prostosti«. Vse pravice zapornikov mora natančno določati zakon, nad njihovim upoštevanjem pa je potreben nenehen nadzor neodvisnih inšpektorjev. Francija je uvedla posebnega državnega neodvisnega nadzornika zaporov.) – Moulard, P.: Posodobitev francoske službe za izvrševanje kazenskih sankcij (Čeprav je doživel zapor v zadnjem desetletju številne spremembe, je še vedno ovira družbenemu razvoju in spoštovanju temeljnih človekovih pravic. Potrebne so temeljne spremembe, kot npr. »odpiranje« zaporov, normalizacija življenja obsojencev med prestajanjem kazni, večje spoštovanje človekovih pravic, skladno z Evropskimi zaporskimi pravili iz leta 2006, predvsem pa tak zapor, ki ne bo samo varoval družbo in/ali resocializiral zapornikov, saj teh namenov nikoli ne dosega. Zaradi sedanje prenaseljenosti zaporov si je treba prizadevati, da število obsojenih na 100.000 prebivalcev ne bi preseгло 100, s čimer bi se Francija približala ostalim evropskim državam.) – Tournier, P. V.: Nadomestila za zapor (V Franciji že dalj časa narašča število zaprtih oseb, posledica pa je prenaseljenost zaporov. Naraščanje števila zaprtih oseb je mogoče zaustaviti z uporabo nadomestil za zaporno kazen in strogim upoštevanjem načela, da je uporaba zapora zadnji kazenski ukrep, ko so izčrpane vse druge možnosti kaznovanja. Poleg kalsičnih nadomestil za kratke zaporne kazni je treba uveljaviti še nadomestila »tretje kategorije«, ko obsojenec prestopa vso kazen »izven zidov zapora«, odprte zapore, elektronski nadzor med hišnim zaporom in različne oblike tretmanja na prostosti, ki skrajšajo čas prestajanja kazni v zaporu.)

Pripravil Franc Brinc

Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform, Köln, leto 2009, št. 1:

Dellwing, M.: Interaktivni trikotnik – poskus integracije interaktivne sociologije deviantnosti (Postopek pripisovanja lastnosti – etiketiranja – sodi v kanon sociologije odklonskosti. Večina literature o tej temi razpravlja le o delu tega postopka: razčlenjuje pripisovanje določenih lastnosti posameznim osebam, interakcijsko dopolnjuje pravila, zrcali pravila o interakciji ali jih skuša identificirati s pravom. Avtor skuša združiti omenjene vidike v nekaj, kar bi se imenovalo »interakcijski trikotnik« in bi označevalo pot, po kateri poteka etiketiranje oz. pripisovanje določenih lastnosti, med tistim, ki dodeljuje nalepko, tistim, ki mu je dodeljena in družbenimi pravili.) – Eher, R. in drugi: Aktualno napovedovanje kaznivih dejanj zoper spolnost (Statistične aktualne metode napovedovanja veljajo danes za nepogrešljive pri preučevanju povratništva na področju kaznivih dejanj zoper spolnost in pomenijo močno oporo napovedovanju nadaljnjih tovrstnih dejanj. Ne glede na način izvrševanja dejanja in njegove posebnosti, pa je

pri napovedovanju prihodnjega vedenja na podlagi prejšnjih značilnosti, treba razlikovati uporabo te metode glede na podskupine storilcev kaznivih dejanj zoper spolnost. To dokazuje raziskava Static-99, statistično aktualna podlaga za napovedovanje spolno motiviranega povratništva. Napovedovanje močno variira ob upoštevanju podskupin in napovedanih povratniških kategorij, zato bo treba še kritično preveriti uporabo tega orodja tudi z vidika forenzike.) – Köllisch, T.: Iz temnega v svetlo polje – k teoriji in praksi selektivne kriminalizacije mladoletnikov, storilcev telesnih poškodb (Možnost, da bodo dejanja mladoletni storilcev prijavljena, torej bodo iz temnega polja prešla v zaznano kriminaliteto, je odvisna od socialne pripadnosti storilca, žrtve in razmerja med njima. Empirična raziskava je ugotavljala, koliko je možnosti, da bodo šolarji zajeti v policijsko statistiko, pri čemer se je izkazalo, da je ta možnost višja, če so storilci pripadniki alohtone skupine prebivalstva. Najbolj splošno veljavno pravilo je, da socialna distanca med storilcem in žrtvijo zvišuje verjetnost, da bo žrtev zahtevala formalno obravnavo storilca.) – Mansel, J.: Migranti z nemškimi državljanstvom med integracijo in kriminalizacijo (Migrante, ki živijo že dalj časa v državi gostiteljici – druga in tretja generacija – in imajo tudi njeno državljanstvo, avtohtoni prebivalci še vedno ne štejejo za sebi enake, ker v stikih s svojimi sonarodnjaki uporabljajo drug jezik in spoštujejo drugačne običaje. Raziskava je z analizo tožb primerjala poteke predhodnih postopkov, v katerih so bili storilci domačini in tisti z migranško zgodovino. Ugotovili so, da so državljani, katerih predniki so se priselili v državo od drugod, večkrat obtoženi kaznivih dejanj kot domačini. To je mogoče razložiti tudi z drugimi posebnostmi storilcev, kaznivih dejanj in preiskovalnih situacij, ob upoštevanju teh pa povezava med migrantstvom in obtoženostjo ni več značilna.)

Kriminologisches Journal, Weinheim, leto 2009, št. 1:

Narr, W.-D.: Antiteroristični mimesis – zloraba varnosti v času preprečevanja brez meja (Nadzorstvo je ime vladarjeve igre že od začetkov civilizacije dalje. Z monopolom nad nasiljem pa je storjen kvalitativni skok naprej. V okoliščinah globalne kapitalizacije in vsesplošnega varovanja se je nadzorstvo še poglobilo in utrdilo. To omogoča tudi razvoj informacijske in komunikacijske tehnologije. Po 11. septembru prodira okrepljena varnost v vse pore življenja. Žrtve preprečevanja terorizma so predvsem človekova integriteta in njegove temeljne pravice.) – Kreissl, R.: Privatizacija varnosti (Varnost je »esencialni koncept«. Vendar se je treba vprašati tudi: Kaj štejemo kot privatiziranje? Koliko to stane? Bolje kot o privatizaciji je govoriti o hibridizaciji, torej o mešanici zasebnih in javnih služb za varovanje. Pri tem ima pomembno vlogo gospodarstvo, in sicer ne le kot uporabnik, temveč tudi

kot ponudnik varnostnih storitev.) – Stapel, H.: Oko moči? Videokamere v javnem prostoru (Nadzorstvo postaja normalnost. Videonadzor po ugotovitvah raziskave ni enodimenzionalna moč. Konkretne izkušnje tovrstnega nadzora govorijo o tem, da je izključevanje marginaliziranih skupin zaradi navzočnosti videokamer izjema. Od videonadzora nimajo koristi le posamezni segmenti družbe, temveč tudi različne družbene skupine. Do kamer imamo ambivalenten odnos. Učinkujejo kot orodje simbolne politike pa tudi kot sredstva za discipliniranje in homogeniziranje družbe.)

Gosudarstvo i pravo, Moskva, leto 2009, št. 1:

Luneev, V.V.: Socialne posledice, žrtve in cena kriminalitete (V svetu še niso celovito raziskali posledic kriminalitete. V prvih letih novega tisočletja so v Rusiji vsako uro zaznali 4-5 ubojev, 5-7 različnih telesnih poškodb, 15-20 ropov in 150-200 tatvin. Domnevati je mogoče, da je dejansko stanje 4-5 krat hujše. Zaznana kazniva dejanja tvorijo 60 % vseh odkritih kaznivih dejanj. Če bi upoštevali tudi bolj skrita kazniva dejanja na gospodarskem področju in korupcijska dejanja, bi škoda znašala več kot tretjino ali celo polovico vseh gospodarskih izgub v državi. Splošno je znano, da je nekaznovanje kaznivih dejanj najbolj resen vzrok kriminalnega vedenja, zlasti pa je pomemben kazalec družbene nemoči. Žrtve so najbolj raziskana posledica kriminalitete, tako v Rusiji kot po svetu, in s temi raziskavami je treba nadaljevati. Celokupna cena kriminalitete pa zajema tudi cene kazenskih postopkov, izvrševanja kazenskih sankcij in še marsikaj drugega. Potrebo po raziskovanju tega področja pisec utemeljuje tudi s statističnimi podatki.)

Pripravila Marinka Milenković

Criminology, Columbus, leto 2009, št. 1:

LaFree, G. s sodel.: Vpliv britanskih protiterorističnih strategij na politično nasilje na Severnem Irskem (Odzivi vlad na specifično vrsto kriminalitete – terorizem – lahko pripeljejo do dveh nasprotujočih si posledic. Na eni strani je generalno-preventivni učinek, zaradi katerega se teroristična dejavnost v prihodnje zmanjša, na drugi pa t.i. povratni učinek, ko je prav zaradi protiterorističnih ukrepov v prihodnje terorizma več. Med šestimi analiziranimi britanskimi strategijami za boj proti terorizmu na Severnem Irskem se je v petih primerih izkazalo, da več argumentov govori v prid povratnega učinka, medtem ko je v primeru operacije Motorman nevarnost novih napadov močno upadla.) Sweeten, G. s sodel.: Ali pomeni pustiti šolo prepustiti se delinkventnosti? (Približno tretjina ameriških dijakov ne zaključí srednješolskega programa, šte-

vilka se pri nekaterih pripadnikih manjšin povzpne na polovico. Povezava med predčasnim zaključkom šolanja in delinkventnostjo ni tako enoznačna, kot se zdi; mnogi trdijo, da je tudi dokončna opustitev šolanja le posledica dlje trajajočih procesov in ne more biti edini vzrok kriminalni karieri. Pri tej korelaciji je predvsem pomemben razlog, zakaj je mladostnik šolanje opustil, včasih tudi spol mladostnika ter doba šolanja, po kateri je to prekinjeno.) – Bernasco, W., Block R.: Kje storilci kaznivih dejanj napadajo? (Dejavniki, ki vplivajo na odločitev posameznika o tem, kje bo izvršil kaznivo dejanje (rop), je več. V prvi vrsti se odločitev navezuje na značilnosti soseske, nato na soseske, v katerih živijo storilci, na skupne značilnosti bivalnih sosesk in sosesk, v katerih pride do napada, ter na značilnosti storilcev samih. Črna ekonomija in drugi nezakoniti posli delujejo kot vaba za potencialne storilce, medtem ko povečana angažiranost prebivalcev soseske potencialne storilce odvrča.)

European Journal of Criminal Policy and Research, London, leto 2009, št. 1-2 (tematska številka: Kaznovanost: Izkušnje po svetu):

Maruna, S., King, A.: Enkrat zločinec, vedno zločinec? Možnost spreobrnitve in psihologija kaznovalne naravnosti javnosti (Na kaznovano naravnost posameznika vplivata najmanj dve dvojici osebnih prepričanj. Na eni strani je prepričanje o notranjih oz. zunanjih dejavnikih; verjetnost, da bodo bolj kaznovano naravnani, je večja pri tistih, ki verjamejo, da so kazniva dejanja zgolj posledica posameznikove zavestne in svobodne odločitve, kot pa pri tistih, ki verjamejo, da na izvrševanje kaznivih dejanj vplivajo zunanje okoliščine in prisile. Druga dvojica je prepričanje posameznika o stalnosti oz. spremenljivosti. Tisti, ki verjamejo, da se posameznik v času ne more spremeniti (t.j. se po storjenem kaznivem dejanju ne more spreobrniti), so bolj kaznovano naravnani od tistih, ki dopuščajo možnost spremembe.) – Van Kesteren, J.: Naravnost javnosti in kaznovalne politike po svetu (»Hiperinflacijo zaporne kazni«, ki je v zahodnih državah vse bolj pogosta, politiki pogosto razlagajo kot odziv oblasti na strožjo kaznovano naravnost javnosti. Izhajajoč iz mednarodnih viktimoloških raziskav (Crime Victims Survey) v letih 2004 in 2005 in multifaktorske analize različnih dejavnikov (npr. Gini koeficient) v korelaciji s kaznovano naravnostjo pa je mogoče trditi, da je povezanost med kaznovano naravnostjo javnosti in dejansko kaznovano politiko v državah zelo šibka in obratno sorazmerna.) – Shea, E.: Volitve in strah pred kriminaliteto: primera Francije in Italije (Zadnje volitve v Italiji in Franciji so bile dobljene na podlagi krilatice »zakon in red«. Cilja v obeh državah sta ista: povečanje varnosti in zmanjšanje strahu pred kriminaliteto. Vendar pa se državi razlikujeta v dojemanju vzrokov zanjo (na primer glede priseljencev) ter v ponujenih rešitvah –

Francija se zavzema za povečano dejavnost policije in strogost v zakonodaji, medtem ko Italija uporablja skoraj samo nujne zakonodajne spremembe (kot npr. angažiranje vojske za zaščito glavnega mesta). Preventiva v nobeni od dveh držav nima prednosti.) – Dölling, D. s sodel.: Ali generalna prevencija deluje? Rezultati meta-analize kaznovanja (Rezultati raziskav o generalno-preventivnih učinkih kaznovanja se med seboj precej razlikujejo, meta-analiza vzrokov za te razlike pa pokaže, da uporabljene metode močno vplivajo na dobljeni rezultat, zato lahko le zelo razvejan model prikaže dejanske odvrčalne učinke kaznovanja. Uspešnost kaznovanja v smislu generalne prevencije je močno odvisna od vrste kaznivega dejanja in je veliko višja pri manj hudih kaznivih dejanjih, predvsem premoženjskih deliktih, prekrških ipd., v primerih hudih kaznivih dejanj pa je generalno-preventivni učinek stroge kazni zelo majhen ali ničen.)

Criminal Justice and Behavior, Beverly Hills, leto 2009, št. 4:

Reisig, M. D. s sodel.: Ocena nevarnosti viktimizacije na internetu (Uporabniki spletnih storitev zelo različno ocenjujejo nevarnosti, s katerimi se soočajo pri plačevanju s kreditnimi karticami prek interneta. Zadržan odnos do te oblike poslovanja je po izsledkih telefonske ankete povezan z dvema dejavnikoma: nižjim socialnim statusom ter impulzivnostjo pri nakupovanju. Medtem ko prva skupina, torej socialno bolj ogroženi del prebivalstva, brskanju po spletu nameni bistveno manj časa od povprečja in opravi bistveno manj spletnih nakupov, takih oblik zavarovanja pred morebitnimi zlorabami ne zasledimo v drugi skupini impulzivnih kupcev.) – Vieira, T. A. s sodel.: Kako navezati odločitve sodišča na potrebe po obravnavanju – napoved uspešnosti obravnavanja mladoletnih storilcev (Uspešna rehabilitacija mladoletnikov je pomemben cilj mladoletniškega kazenskega prava, odvisna pa je tudi od odločitve o sankciji zoper mladoletnika ter potreb po obravnavanju posameznega mladoletnika. Mogoče je trditi, da je upoštevanje predlaganega obravnavanja in klinične ocene o dejavnih tveganja za povratništvo, privedlo do boljše reintegracije mladoletnika oz. do manjše stopnje povratništva. V primeru sankcije, ki ni bila izrečena v skladu z omenjeno oceno in povezana z obravnavanjem, pa je stopnja povratništva višja.) – Dannerbeck Janku, A., Yan, J.: Vzorci ukrepov psihiatrične pomoči za mladoletne storilce – ali obstajajo dokazi o sistematičnem razlikovanju? (Objektivna analiza tveganj in potreb mladoletnikov, ki se znajdejo v kazenskem postopku, bi lahko pripomogla k zmanjšanju rasne diskriminacije – bodisi resnične bodisi samo namišljene. Podatki iz raziskave o mladoletnih storilcih premoženjskih deliktov v ameriški zvezni državi Missouri kažejo, da so glede na razmerje v splošnem prebivalstvu mladoletni črnci nesorazmerno bolj pogosto

udeleženi v kazenskih postopkih. Nasprotno pa je pri kaznovanju mladoletnih storilcev nesorazmerno majhno število črnskih mladoletnikov med tistimi, ki so jim izrečeni ukrepi psihiatrične pomoči.)

Pripravila Mojca Mihelj Plesničar

The British journal of criminology, London, leto 2009, št. 2:

Ellison, L.; Munro, V. E.: Odzivi na posilstvo - tožničina oz. žrtvina verodostojnost po oceni nepravilnih porotnikov (V Združenem kraljestvu in drugod so zaradi institucionaliziranih mitov o verodostojnosti prijave posilstva žensk, že dolgo zaskrbljeni nad sodnimi postopki v tovrstnih primerih. Kljub pomanjkanju dokazov, da so krive ovadbe pogostejše pri posilstvih kot pri ostalih kaznivih dejanjih in kljub dokazom, da je število dejanskih spolnih napadov bistveno višje kot pa številom prijavljenih, je jasno, da se pri posilstvih hkrati z obtožencem sodi tudi žrtvi in resnicoljubnosti njenih trditelj. Ekipe prostovoljcev je opazovala eno izmed rekonstrukcij sodnega procesa v zvezi s posilstvom, kjer so morali na koncu kot skupina porotnikov izreči sodbo. Medtem, ko je bilo v preteklih raziskavah ugotovljeno, da na porotnike zelo pogosto vplivajo stereotipi o „primernem“ vedenju tožnice pred domnevnim napadom, je ta študija razkrila, da vpliva na to, kako porotniki sodijo o tožnični verodostojnosti, njeno vedenje med in po napadu. Natančneje, raziskava razkriva, kako na žrtvino prepričljivost vpliva dejstvo, da se ni fizično upirala napadalcu, zapoznela prijavo napada ter njeno mirno čustveno stanje oz. obnašanje.) – Strobl, S.: Pregon hišnih pomočnic - kriminalizacija hišnih delavk v Bahrainu (Raziskava se je ukvarjala z vlogo policistk v Bahrainu v letih 2005 in 2006 v primerih k.d., v katera so bile vpletene hišne pomočnice. Hišne pomočnice oz. bivše hišne pomočnice so tvorile večino vseh obtoženek. Opazovanja so razkrila splošni trend kriminalizacije hišnih pomočnic, ki se kaže tudi v vključevanju lokalne policije v tiste delovne spore, v katerih vedenje hišnih pomočnic ni bilo inkriminirano. Na Srednjem vzhodu, kot v mnogih državah na svetu, hišne delavke postajajo vedno bolj občutljive na zlorabo človekovih pravic, kot so npr. psihična in spolna zloraba, s strani delodajalcev. V Arabskem zalivu je zaradi pomanjkljive delovne zakonodaje položaj delavk zelo slab. Delovanje ženskega dela policije je pogosto zgolj konkretizacija patriarhalnega družbenega nadzora, saj policistke izvajajo že v osnovi patriarhalno zakonodajo. Če vsakdanje delo policistk pomeni tudi odzivanje na socialno-ekonomsko problematiko hišnih pomočnic, se poraja vprašanje, ali je delo policistk sploh v interesu žensk – z globalnega in kolektivnega vidika.)

Theoretical criminology, London, leto 2009, št. 1:

Nellis, M.: Estetika pokore – odpuščeni zaporniki v ameriškem filmu in literaturi (Odpušteni zapornik je bil v 20. stoletju kulturna figura v ameriški pop kulturi. Članek razkriva načine, kako so knjige in filmi od 1990 obravnavali izkušnjo odpuščenega zapornika in še posebej izpostavlja njegovo osebno agnijo pokore. Danes je splošno sprejeto, da imajo literatura in filmi pomembno vlogo pri oblikovanju javnega mnenja o tem, kako kazenske institucije delujejo. V različnih obdobjih so podarjali različna vprašanja ter iskali odgovore v zvezi z naravo rehabilitacije, pokore in javnega odpuščanja. Ne glede na neznanstveno naravo tovrstne literarne in filmske produkcije, ni mogoče zanikati, da njena vsebina vedno nasprotuje kriminalološkim ugotovitvam. Odnos do odpuščenih zapornikov je v zadnjem času vsekakor naravnane bolj kaznovalno, saj ni potisnjena v ozadje zgolj ideja rehabilitacije, ampak se je celo zgodil preskok na kvazi-teološko problematiko pokore. Jamstva, da bo tak film s svojim „kaznovalnim sporočilom“ dosegel publiko in vplival na predstavo o kaznovalnih problemih v resničnem svetu, pa seveda ni.). – Weaver, B.: Komunikativna kazen kot penološki pristop, ki podpira abstinenco od kaznivih dejanj (Članek odkriva Habermasovo teorijo komunikativne akcije in njen pomen za sodobno kriminologijo, osredotoči pa se posebej na razprave glede abstinence od zločina in kako lahko kaznovalna politika to abstinenco najbolje promovira. Ta vidik nam odkriva posebno vrednost teorije v današnjem času, ko sta globalizacija in neo-liberalizem ključna gonilnika moderne nadzora kriminalitete. Z vidika Habermasovih predpostavk in teorije lahko na kaznovalne prakse gledamo kot na družbene mehanizme, ki proaktivno (ali reaktivno) pristopajo k zločinu in jih oblikujejo ter uresničujejo tako državne kot zasebne nadzorne institucije. Uporaba Habermasove teorije v kaznovanju ponuja alternativni vidik pravosodne prakse in podpira potrebo po novih kaznovalnih praksah. Hkrati ponuja ideje, kako naj bi pravosodne institucije začele komunicirati s posamezniki in skupnostmi.)

Pripravila Barbara Bizilj

European Journal of Criminology, London., leto 2009, št. 2:

Goold, B. J.: Osmišljanje nadzora v Evropi (Urednik predstavi tematsko številko, ki je posvečena tehnološko podkrepjenemu nadzoru, interdisciplinarni temi, ki v tehnološki "informacijski" družbi že prerašča v posebno znanstveno disciplino – študije nadzora. Avtor analizira stanje v Evropi in meni, da postaja tehnološko nadzovanje vedno bolj razširjeno, tehnično zapleteno in invazivno.

Ogroža našo zasebnost, posameznikovo avtonomijo, povečuje socialno izključenost, je diskriminatorno in ogroža svobodo govora. Upravičevanje uporabe tehnoloških oblik nadzora se pogosto povezuje z retoriko o terorizmu in diskurzi o zmanjševanju tveganj v "rizični družbi". Urednik ugotavlja, da študije opisujejo tehnološko podkrepjeno nadzovanje še vedno skozi anglo-ameriška očala. Kontinentalna Evropa je precej bolj zadržana pri uvajanju novih tehnoloških rešitev, npr. video nadzorstvenih sistemov, ker očitno spomin na zlorabe oblasti še ni zbledel. Poleg tega, za razliko od VB in ZDA, v državah kontinentalne Evrope kriminalitetnopolitična vprašanja (še?) niso toliko spolitizirana, kar preprečuje naglo in zaletavo uvedbo tehnoloških "rešitev" kriminalitetnopolitičnih vprašanj.) - Brown, I.; Korff, D.: Terorizem in sorazmernost internetnega nadzora (Avtorja analizirata, kako internet omogoča lažje in drugačno delovanje terorističnih skupin na eni in boljše (in drugačno) policijsko delovanje na drugi strani. Tehnologije, ki omogočajo opazovanje posameznika, analiziranje baz podatkov o telefonskih klicih, komunikacije po elektronski pošti, oddaljeno preiskovanje računalnikov prek interneta z nameščenimi vohunskimi programi itn. avtorja vodita v misel, da smo priča podatkovnem nadzoru. Tovrstne dejavnosti kršijo temeljne človekove pravice, temelja načela pravne in demokratične države, onemogočajo mednarodno sodelovanje in sprožajo številne ustavnopravne izzive. Tehnološke možnosti, ki so na voljo policiji, so nevarne predvsem v povezavi s težnjami po intenziviranju preventijskega delovanja. To na področju nedoločnega boja zoper terorizem vodi do absurdnih razsežnosti rudarjenja po bazah podatkov, kar pogosto vodi do "zadetkov", tj. pozitivnih a napačnih iskalnih rezultatov o osebah, ki nimajo nobene povezave s terorističnimi dejavnostmi, temveč zgolj ustrezajo v programe rudarjenja vgrajenim stereotipom.) - Neyland, D.: Kdo je kdo? Biometrična prihodnost in identitetna politika (Avtor ugotavlja, da je bilo v zgodovini vedno znano označevanje telesa zaradi socialne kategorizacije in diskriminacije populacije in/ali posameznikov, npr. striženje las. Razvoj biometričnih tehnologij omogoča označevanje vseh prebivalcev. Članek analizira dileme in revolt, povezane z uvedbo osebnih izkaznic v VB. Predstavi argumente za uvedbo biometričnih osebnih izkaznic, kot jih je navajala laburistična vlada, in argumente proti: da niso potrebne, niti racionalne, niti tehnično (pravilno) izvedljive. Avtor opiše lastno izkušnjo, kako biometrične podatke pridobiti in kako biometrične dokumente uporabljati. Posebno pozornost nameni letališčem, ki so uvedla možnosti biometrične identifikacije pri vkrcavanju potnikov in prehodu meje. Razlogi navdušenja upravljavcev terminalov so povezani predvsem s težnjo po učinkovitem delu in večjem zaslužku: manj časa v vrsti za varnostni pregled, pomeni več časa, beri denarja, ki ga potnik porabi v letaliških trgovinah. Avtor predstavi še študijo o odnosu potnikov do biometrične tehnologije in po-

udari nujnost, da se družboslovci posvetijo analizam učinkov tehnologije za družbeno življenje.) - Hempela, L.; Töpferja, E.: Nadzorstveno soglasje. Pregled politik video nadzorstvenih sistemov v treh evropskih državah (Avtorja analizirata družbene učinke, pričakovanja in obljube, ki jih nosijo video nadzorstveni sistemi. Legitimacija teh sistemov se spreminja in vedno znova razočara: kamere ne preprečujejo različne kriminalitete, prav tako so malo uporabne pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj. Teoretično dobro osnovan članek opozarja na dvomljivost soglasja o nadzorovanju.) - Murakami Wood, D.: Nadzorstvena družba - vprašanja zgodovine, prostora in kulture. (Avtor se v članku loti domnevno univerzalnega koncepta nadzorstvene družbe. Ta po njegovem mnenju nima enake vsebine v različnih sodobnih družbah in se spreminja skozi čas. Izhaja iz analize nadzorstvene družbe na Japonskem in jo primerja z drugimi zahodnimi pojavnimi oblikami te družbe. Glavni domnevi, ki ju pretresa, pa se sta, da je nadzorstvena družba in skrb, povezana z njo, nekaj povsem novega, in da danes marsikaj neupravičeno pripišemo nadzorstveni družbi, ki pa je kulturno in geografsko izredno heterogen pojem; označevalec nadzorstvena družba je totalitarizirajoč in pogosto zavajajoč.)

Pripravil Aleš Završnik